

helyzet nyitott utat a mongoloknak Kína elfoglalására. Pedig Kublai kán is papírpénzzel boldogította népeit.

1280-ban elfoglalván egész Kinát, a mongol dinasztia lépett trónra. Sokat nem nyert az elszegényedett országon. Az ő pénzszerzői a devalvációt ajánlották. 1297-ben el is rendelték az 1262 óta kibocsátott bankjegyeknek bevonását. Őt az egyhez arányban váltották be az új pénzt. De ez a 80%-os devalváció sem segített. 1311-ben újra devalválni kellett ezt a pénzt is. Ujra egy ezres bankjegyet adtak öt régiért.

Devalváció, melyet újra rossz papírpénz követ, nem volt jó pénzügyi politika. Az ország egyre jobban szegényedett és végre is bekövetkezett a teljes csőd. Nem volt miből adót szedni, mert a bankjegyek az államhatalom kezében is csak papírrongyok maradtak és másfajta pénzt nem volt az országban.

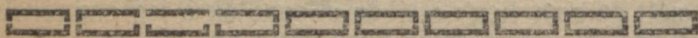
A mongolok megunták a meddő küzdelmet és 1367-ben önszántukból kivonultak a tönkrement országból, ahol nem tudtak boldogulni.

A gazdasági válság visszaadta ugyan Kína szabadságát, de a pénzügyi helyzeten a Ming dinasztia trónralépte sem segített. Ők új pénzügyi politikát követtek. Eltiltottak minden forgalmat aranyban, ezüstben és egyéb értékekben és behozták a rézvalutát. Agiót állapítottak meg. 13 rézpénz ért 17 papírpénzt. Ez sem vezetett célra. A papírpénz értéke annyira esett, hogy 1448 körül ezer papíros dénárért már csak három réz dénárt adtak. Erre eltiltják még a rézpénzt is. Hiába minden, a drágaság leirhatatlanná vált, a pénz teljesen elvesztette értékét.

1455-ben végre megtalálták az egyedül hatható orvosságot. A lefolyt háromszázéves pénzügyi kioldás alatt megszakítás nélkül folyt a kivitel és behozatal. Az utóbbi révén kiment az országból minden értékes pénz. Kivitelük gyöngye volt és áruikért saját rossz pénzüket kapták vissza. A császár számot vetve azzal, hogy birodalmában minden okvetlenül szükséges cikk megterem vagy előállítható, az ország romlása idején pedig nem illik egyéb dolgok után törekedni, elrendelte, hogy a középbirodalmat zárják el teljesen a külvilágtól. Megtiltott minden kivitel és behozatal és semmisnek mondott ki minden papírpénzt. Ujra megengedte a belfogalomban elégséges rézpénz használatát, sőt kellően szabályozva, megengedte a cserekereskedelmet is.

Egész serege a pénzüzéreknél és ákkereskedőknél ment így tönkre, de mit számított ez? Mivel most már munkájukból kellett megélniök, csak a termelő munkások számát szaporították. Ebből meg az ország látott hasznát. Egypár évtizedig megszűnt a fényűző élet, meg a pénztelherdáló élvezethajszolás, de az ország meggyógyult. Kinában soha többé pénzügyi válság nem volt . . .

A történelem sokszor ismétlődik és mindig tanulságos.

* PÉRELY IMRE, az Új Élet és számos fővárosi napilap munkatársa „Magyar Fejek” címen megjelenő rajzos könyvére előfizetéseket átvész szegedi és budapesti szerkesztőségünk (Budapest, V., Deák-tér 1. sz., II. em.) A kötet 72 oldal terjedelmű s a magyar kultúra kiválóságainak arcképeit foglalja magában. Kétféle példányban készül és pedig 1000 példány számított nyomó papírosan á 300 K, azonkívül 100 példány finom merített papírosan a szerző aláírásával, ára 1000 korona.

Hauptmann Gerhard.

„Florián Geyer” ünnepi előadása a költő 60. születésnapján Münchenben.

— „Igen uram, mi így tinnepeljük őt. Ez Bavaria hődoleta a sziléziai óriás előtt.

Őnök talán csalódottan és csodálkozva hagyják el a színházat s kérdezik magukban: miért éppen „Florián Geyer”? A lázadó junker tragédiája nem egyéb önök előtt, mint öt többé-kevésbé sikerült felvonás egy alapjában talán elhibázott drámai conceptio, az ifjú Hauptmann történelmi erőpróbája — nagy művész kezétől faragott, nagyszerű, de végül is elfaragott torzó. — Mi mást látunk benne. A mi számunkra ma engesztelődés és megértés „Florián Geyer”.

Egy fiatal német nemes, lovag a Hutten Ulrikok fajtájából, őriöngő testvérharcnak látójából kimerevült acél, Germania nagy fegyvercsarnokában a legnemesebb penge, aminőt csak harcosidők számára pörölyöz a mérhetetlen fényöregtegek mélyén észak mitológikus kovácsa, ur a javából — és szemben véle, a lovagvárak alján vályogviskókban: a paraszt, mezeten és ügyetlen emberállat a talpigvas lovagok kiszolgáltatót rabszolgája. — És kitárul a várak magasából egy kéz a nyomorultak felé, az ércszízmával sárbataposott mindenfajta poroszlótól megcsufolt földnépében az embert látja Florián Geyer. — A büszke junker parasztvezér lesz, felzudult tömegek élén vonul saját multja, a sziklaerős magasság ellen. Nagy-ravágyás, álnokság nem lakozik benne, ő az emberre nőtt lovag tiszta és erős, mint a kétélű pallos vaskeztyűs öklében. És mikor mindennek vége, mikor üldözötten és holtrafáradtan egyedül tiz sisakforgós, nemzetes és könyörtelen fajtájábólival halálharcára készül, egy mélységekből mozduló nagy elfogódottság száll reánk, az Ember törhetetlensége formálódik szoborra előttünk és ujjongunk, mert ez a szobor germán, nemcsak a pajzsa, a sisakja, de a kiegyenesedése, halálban is győzelmes mozdulata a miénk egészen; igen, ez Dürer híres képe „Ritter, Tod und Teufel.” Hauptmann Gerhard ez maga a fiatal művész, aki szocialista lesz, de ember és német marad és emberségével és németségével tisztán és komor erővel áll harcba a nyomorgók mellett.

Hauptmann Gerhard ez az örök-szándoku harcos, aki ma már túlött a jelen szemszögén s minden testvérgyűlölet e korában ott örzi Goethe mellett a faj igazi egységét.

Érti-e uram, hogy ma, amikor Bajorföldön Páris után csak egy mélyen gyűlölt név van: Berlin, amikor függetlenek és spartakuszok, c-organisatio és Schutz- und Trutzbund egyetlen eszközül hirdetik az orgyilkot, amellyel német szívbe német ököl új meggyőződést kényszerít vagy régít hasít ki, ma minden weimari alkotmány nál szorosabban fűz össze bennünket a géniusz közössége.

Amit ma láttunk, az Hauptmann ifjúkori tanúságtétele volt az eltiprottakért küzdő ember tiszta heroizmusáról. Talán Hanneleben vagy Pippában több a poézis, az Einsame Menschen, a Friedensfest kuszáltabb, rejtettebb emberi sorsokra világít, Crampton és a Biberpelz az érett művész pompásabb ecsetvonásai, ám minékünk ma ez az ércvitéz kell, symboluma a félelem- és gáncsnélküli lovagnak, minden eszméért küzdő németnek.

Oh sokat ér ma nekünk, hogy Hauptmann szocialista volt, hogy sokszor betiltották, hogy ez a sziléziai erdei-isten az ifjú Berlin modernjei élén indult világot hódítani, hogy a tulsó táborban gyulladtak ki